

Aan de leden van de Gemeenteraad
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Van	College van B&W
Onderwerp	Voortgangsbrief veranderopgave jeugdhulp
Datum	30 november 2021
Ons kenmerk	U21.05767

Geachte leden van de Raad,

Zoals u gewend bent houden wij u op de hoogte van de ontwikkelingen van de veranderopgave jeugdhulp. Dit is inmiddels de vierde en laatste voortgangsbrief van dit project dat we twee jaar geleden hebben gestart. Met het project hebben we een bijdrage geleverd aan de veranderopgave jeugdhulp.

In onze vorige brief informeerden we u uitgebreid over de maatregelen van de veranderopgave en zijn wij ingegaan op de resultaten daarvan (zie U21.00639). We zijn trots dat Lansingerland het goed doet in vergelijking met andere gemeenten. Bij ons stijgt het aantal kinderen in jeugdhulp niet en we zijn één van de weinige gemeenten die financieel goed uitkomen met het budget van het Rijk. Daarnaast hebben jeugdigen en ouders een hoge waardering voor de hulp die we bieden. Dit is een mooi resultaat van het sturen op de transformatie van langdurige en intensieve, specialistische zorg, naar lichtere en kortere hulp daar wat dat kan. Deze beweging naar lichtere hulp om zwaardere hulp te voorkomen, helpt ons om de zorguitgaven te beheersen. Het belangrijkste resultaat is echter niet het financiële voordeel, maar vooral dat we op deze manier de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen versterken en zorgafhankelijkheid verminderen. We dragen er met de veranderopgave aan bij dat kinderen veilig en gezond opgroeien met zo min mogelijk hulp.

Daarnaast beschrijven we in deze brief ook de zorgen over wachtlijsten bij de gemeente en aanbieders.

In deze brief kijken we vooruit naar de volgende fase van de veranderopgave en informeren we u over de actuele ontwikkelingen. We gaan in op het extra geld dat we van het Rijk krijgen voor jeugdhulp en de opdracht die daaraan is verbonden. Er komen wijzigingen in het jeugdhulpstelsel aan die waarschijnlijk een flinke impact hebben. Wat de wijzigingen zijn is nu nog niet bekend. Niet alleen landelijk, maar ook lokaal is de transformatie van de jeugdhulp nog niet afgerond.

Extra geld voor gemeenten, maar vooralsnog tijdelijk en geen blanco cheque

In de vorige voortgangsbrief hebben wij u geïnformeerd over het AEF-onderzoek naar de structurele financiële tekorten van gemeenten voor uitvoering van de Jeugdwet. Op dat moment was nog niet bekend of het Rijk extra geld beschikbaar zou stellen. Inmiddels heeft het Rijk gemeenten incidenteel € 1,3 miljard extra toegezegd voor 2022. Voor ons betekent het dat we in 2022 € 3.894.000 miljoen extra krijgen. Voor hoe wij dit in de begroting 2022 hebben verwerkt verwijzen u graag naar de begrotingsstukken. Een deel van het geld willen wij inzetten om de transformatie te versnellen.

Bij het extra geld voor 2022 plaatsen wij twee kanttekeningen. Ten eerste moeten we nog afwachten hoeveel geld er structureel bij komt. Dat is afhankelijk van de uitkomst van het formatieproces. Vooralsnog mogen gemeenten voor hun begroting rekenen op 75% van het bedrag in 2022. Ten tweede is het geen blanco cheque. Hoewel het geld formeel niet geoormerkt is, heeft het Rijk er wel twee voorwaarden aan verbonden.

Het Rijk verwacht om te beginnen dat gemeenten zich committeren aan de invulling van een set aan maatregelen die in 2022 een besparing van € 214 miljoen moeten opleveren. Het genoemde extra bedrag van € 1,3 miljard is overigens na aftrek van deze € 214 miljoen. Deze maatregelen zijn in lijn met waar wij met de veranderopgave aan werken. Een maatregel is om de reikwijdte van de jeugdhulpplicht te beperken. Voor zover de wetgeving dit toelaat doen wij dat al, bijvoorbeeld door middel van onze verordening en een heldere opdracht voor onze consultants. We verwachten dat het nieuwe kabinet naar de Jeugdwet kijkt voor een aanscherping. Een andere maatregel die ook aansluit bij onze werkwijze is een integrale blik vanuit het idee dat jeugdhulp niet effectief is als er andere problemen zijn in het gezin, bijvoorbeeld financiële problemen. Verder is een maatregel om bij verwijzingen naar aanbieders die wij niet hebben gecontracteerd, deze zorg in principe niet te vergoeden. Dit hebben wij al in onze verordening opgenomen. Tenslotte is een maatregel de brede invoering van praktijkondersteuners bij de huisartsen (poh). Hier zijn wij eind 2020 mee gestart.

Naast het meewerken aan maatregelen als de poh stelt het Rijk als voorwaarde dat gemeenten (VNG) meewerken aan een landelijke hervormingsagenda. Het Rijk en gemeenten zijn het erover eens dat het jeugdzorgstelsel niet houdbaar is en dat fundamentele keuzes nodig zijn. Bijvoorbeeld over het begrenzen van de jeugdhulpplicht, de mate van beleidsvrijheid van gemeenten en de financiering. Het ministerie van VWS, de VNG, zorgaanbieders, cliëntenvertegenwoordigers en professionals werken op dit moment aan de hervormingsagenda. De planning is dat de hervormingsagenda begin 2022 gereed is. De inhoud is nog niet bekend. Gezien de opgave en urgentie verwachten we dat deze agenda vanaf 2022 een flinke impact heeft op de inrichting van de jeugdhulp, ook op gemeentelijk niveau. In de volgende fase van de veranderopgave sluiten we aan op de hervormingsagenda.

Praktijkondersteuners zorgen voor minder doorverwijzingen

Inmiddels hebben meerdere huisartsenpraktijken een praktijkondersteuner voor de jeugd (poh). Het gaat nu om 6 praktijken waar in totaal 19 artsen bij aangesloten zijn, bij 1 van deze praktijken (met één arts) is momenteel een vacature voor de poh. Maandelijks krijgen we van de poh'ers geanonimiseerde overzichten waarmee we cijfermatig de inzet van de poh'ers volgen. De poh'ers werken 4 tot 12 uur per praktijk, afhankelijk van de grootte van de praktijk.

Het beeld tot en met oktober is als volgt:

	Aantal	Percentage
Kinderen gezien door een poh	208	
Begeleiding al afgesloten	125	
Afgesloten trajecten zonder verwijzing	69	55%
Afgesloten trajecten met verwijzing	56	45%
	125	100%
Verwijzing naar:		
Basisggz	27	48%
Specialistische ggz	24	43%
Anders (bv. CJG, team jeugd)	5	9%
	56	100%

Voor 55% van de kinderen die aanklopten bij de poh was geen vervolghulp nodig. Soms was één gesprek voldoende, maar in de meeste gevallen waren meerdere gesprekken nodig (gemiddeld 2,2 gesprekken). We hebben met de poh voor jeugdigen een snelle, laagdrempelige hulp gerealiseerd die in veel gevallen doorverwijzing naar gespecialiseerde aanbieders overbodig maakt. De poh draagt eraan bij om de druk op de gespecialiseerde zorg te verminderen. Dit is daarmee een maatregel die past in de transformatie van langdurige en intensieve, specialistische zorg, naar lichtere en kortere hulp daar wat dat kan.

Ook de huisartsen zijn positief over de poh'ers. Er is onder hen enthousiasme voor de verdere uitrol, maar we lopen tegen praktische problemen aan. De werkdruk bij huisartsen is erg hoog en dat bemoeilijkt het soms om afspraken te maken en uit te voeren. Maar ook ruimtegebrek in de praktijk kan een knelpunt zijn. In gesprek met huisartsen zoeken we naar oplossingen. FortaGroep heeft bovendien moeite om geschikte kandidaten voor de functie te vinden.

Grotere vraag naar ondersteuning door jeugdcoaches op school

Sinds het einde van de laatste lockdown van het onderwijs is er een grotere vraag naar ondersteuning door de jeugdcoach op school (JOS). Met Schoolformaat, de aanbieder van JOS, is afgesproken dat zij jaarlijks 10.270 uur ondersteuning aanbieden. Door de verhoogde vraag lijkt het erop dat, op het moment van schrijven, deze 10.270 uur in november opgebruikt is. Om te voldoen aan de vraag in november en december 2021 vraagt Schoolformaat extra budgetruimte. Wij hebben besloten om deze aanvraag te honoreren. Daarom hebben wij € 175.327,50 ter beschikking gesteld aan Schoolformaat voor van extra JOS.

Wij financieren dit uit de rijksmiddelen die ons in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (hierna: NPO) ter beschikking zijn gesteld. Het Rijk heeft voor 2021 en 2022 circa 1,3 mln euro beschikbaar gesteld aan de gemeente Lansingerland in het kader van het NPO. Doelstelling van dit programma is het herstellen van onderwijskundige, sociaal/emotionele of motorische achterstanden die zijn ontstaan tijdens door de coronapandemie. Met de inzet op extra uren JOS zetten we in op het ongedaan maken van sociaal/emotionele achterstanden. Daarmee valt deze inzet dus binnen de doelstellingen van het NPO.

In samenwerking met onze partners in het onderwijs leggen wij nu de laatste hand aan een totaalpakket voor de inzet van de NPO middelen. Wij informeren u op korte termijn over dit totaalpakket.

Desalniettemin is uitbreiding van uren JOS is een breed gedeelde wens bij alle partijen in het onderwijs. Gezien deze wens en de nijpende situatie hebben wij besloten om vooruitlopend op een totaalplan de JOS voor 2021 alvast uit te breiden.

De veranderopgave gaat een volgende fase in: resultaten tot nu toe vasthouden en aansluiten op de hervormingsagenda

Met de ontwikkeling van een nieuw beleidsplan gaan we de volgende fase van de veranderopgave in. Hierin nemen we de opbrengsten van de veranderopgave jeugd mee en sluiten we aan op de hervormingsagenda. De transformatie van de jeugdhulp vraagt om een lange adem. In het onderzoek van AEF naar de financiële tekorten van gemeenten werd gesteld dat de transformatie circa 10 jaar kost en dat we nu ongeveer halverwege zijn.

De opbrengsten van de veranderopgave tot nu toe zetten we voort in de volgende fase. We blijven datagestueerd werken aan het terugdringen van instroom en aan het bevorderen van doorstroom en uitstroom van de jeugdhulp. Ook gaan we door met het bieden van lichte hulp in een vroeg stadium, o.a. met de praktijkondersteuners bij huisartsen en de jeugdcoaches op school. Daarnaast werken we in de regio samen met andere gemeenten en aanbieders om de actuele problemen in de jeugdhulp het hoofd te bieden. Op dit moment is de druk op de jeugdzorg erg groot. Er zijn wachtlijsten en de hele keten kampt met personele tekorten. Dit is overal in het land een probleem. Bij ons zien we dat de zorgzwaarte van de indicaties toeneemt bij met name de specialistische jeugdhulp. Mogelijk komt dit mede door het uitblijven van hulp. Als de hulp start, dan is de problematiek vaak al verergerd en is dus de zorg zwaarder. Dit is vooral bij jongeren verergerd door de coronacrisis. Zij hebben de behoefte om zich te ontwikkelen door nieuwe ervaringen op te doen, vriendschappen uit te breiden en te verdiepen en een drang om ertoe te doen. Dit was allemaal veel minder mogelijk door de coronacrisis. Het resultaat is dat meer jongeren dan voorheen last hebben gekregen van spanningen en depressieve gevoelens en dat de klachten zwaarder zijn. De wachtlijsten kunnen ertoe leiden dat de klachten erger worden. Hoe lang deze problemen voortduren, is moeilijk te zeggen. We verwachten echter geen snelle oplossing. Voor het oplossen van knelpunten in de jeugdhulpketen hebben we u gevraagd middelen vrij te maken. Dit is onderdeel van het budget van € 350.000 waarvoor we binnenkort de begrotingswijziging aan u voorleggen.

Ook in ons eigen team Jeugd ondervinden we, net als veel andere gemeenten, de gevolgen van de druk in de keten. De werkdruk en het aantal taken binnen het team Jeugd zijn toegenomen door wachtlijsten bij de gemeente, wachtlijsten bij aanbieders, de veranderopgave jeugd en personele uitval/vertrek. Deze factoren dragen eraan bij dat onze consulenten meer tijd en aandacht moeten besteden aan de relatie met ouders voordat de hulp start. Bovendien zorgen de wachtlijsten bij aanbieders voor emotionele druk bij onze consulenten omdat bijvoorbeeld nog niet de juiste hulp kan worden geboden, zij voortdurend moeten afwegen welke zaak prioriteit heeft en zij de veiligheid moeten bewaken. In deze moeilijke omstandigheden blijven onze jeugdconsulenten hun uiterste best doen om onze inwoners te helpen.

In deze context is het ten eerste van belang om lokaal te doen wat we kunnen om de specialistische zorg te ontlasten. Dit past in ons beleid dat erop gericht is om de beweging van zware gespecialiseerde hulp naar lichte of informele hulp en preventie te versterken. Dat doen we bijvoorbeeld door de inzet van praktijkondersteuners bij de huisartsen, jeugdcoaches op school en door middel van alternatieven voor specialistische zorg zoals de basisggz-plus waarvoor we gestart zijn met een pilot. Ook richten we ons in dit verband op de uitstroom. De wachtlijsten worden namelijk niet alleen veroorzaakt door een hoge instroom, maar ook door een geringe uitstroom. In gesprekken met aanbieders en gezinnen houden we steeds voor

ogen houden dat hulp in principe eindig is en gezinnen weer zoveel mogelijk op eigen kracht verder moeten kunnen. Als onderdeel van de veranderingopgave hebben we hier onze werkprocessen op ingericht.

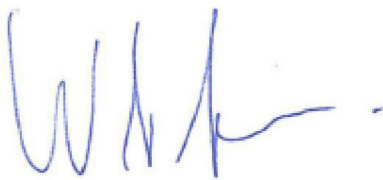
Ons voorstel om van het extra geld dat de gemeente van het Rijk krijgt € 350.000 aan te wenden voor het versnellen van de transformatie van jeugdhulp sluit aan op deze landelijke ontwikkelingen en op onze veranderingopgave jeugdhulp. Met de investering van € 350.000 intensiveren we onze veranderingopgave jeugdhulp, waarmee we afgelopen jaren al werkten in lijn met de hervormingsagenda. Met deze investering beogen wij zowel het aanpakken van huidige knelpunten in de jeugdhulpketen als het versnellen van de transformatie in overeenstemming met de landelijke hervormingsagenda.

Ten tweede moeten we ervoor zorgen dat onze jeugdconsulenten hun werk goed en met plezier kunnen blijven doen en we verloop en uitval zo veel mogelijk voorkomen. Naast de bovenstaande maatregelen die voor ontlasting zorgen hebben we maatregelen genomen zoals het verminderen van de frequentie van hercontroles, langere indicaties als dat kan en het beperken van de telefonische openingstijden. Met deze maatregelen verminderen we administratieve lasten, creëren we meer rust en maken we tijd vrij om in te zetten voor inwoners zodat de knelpunten zo min mogelijk ten koste gaan van onze dienstverlening.

Het mag duidelijk zijn dat de uitdagingen waarvoor we staan in de jeugdhulp de komende jaren voortduren. Om de resultaten van de veranderingopgave jeugdhulp tot nu toe vast te houden en daadwerkelijk te komen tot de transformatie van de jeugdhulp, is het aan te bevelen om hier als gemeente ook in deze volgende fase van de veranderingopgave vol op in te blijven zetten. Met de ontwikkeling en uitvoering van het nieuwe beleidsplan gaan we verder met de veranderingopgave jeugdhulp. Na de verkiezingen gaan we graag met u in gesprek over de aandachtspunten voor dit nieuwe beleidsplan. De besluitvorming over het plan vindt plaats na de besluitvorming over de samenlevingsvisie.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

drs. Wilma Atsma
Gemeentesecretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester